De literatura menorquina i altres herbes

Menorca, illa de pedres i vent, té un cert nombre d'escriptors que destaquen en la literatura catalana actual

MARIA CARDONA

Menorca és una illa curiosa, que enamora menorquins i visitants. Les dominacions, sobretot les angleses, gràcies a la seva posició estratègica a la Mediterrània, deixaren un rastre que perdura encara avui, transformat en qualitats, tradicions i edificis singulars que la diferencien de les altres illes. La història, també la de la literatura, emmarca la situació actual en què es troba la literatura i la cultura catalanes a Menorca.

Un poc de perspectiva

L'illa de Menorca es troba vinculada a la literatura catalana des del segle XVIII i fou en aquest període, la Il·lustració, quan la literatura menorquina començà a tenir un pes especial en el marc de la literatura catalana. La Societat Maonesa de Cultura, fundada durant la segona dominació anglesa per la burgesia il·lustrada de Maó, confirmà la força i l'ambició de la producció menorquina en aquest període. Un dels seus fundadors va ser Joan Ramis i Ramis, escriptor, historiador i advocat, molt influït pels clàssics grecs i llatins, Voltaire, Shakespeare, Petrarca i Gessner. La seva obra més destacada és la trilogia teatral *Lucrècia, Arminda i Constància*. Una altra figura destacada de la literatura menorquina d'aquest període fou Antoni Febrer i Cardona, gramàtic, lexicògraf, traductor i poeta, gran defensor de la llengua i la cultura de l'illa, i que es va enfrontar a la forta imposició del castellà en tots els àmbits de la vida illenca, amb valentia i coratge.

Passem a finals de segle XIX i principis del XX. En aquest temps destaca Ángel Ruiz i Pablo, inicialment en castellà i després compaginant la llengua catalana i la castellana en tota la seva producció literària i periodística. La seva obra més coneguda és una novel·leta tragicòmica, *Viatge tràgic de l'amo en Xec de S'Uastrà*, que s'ha convertit amb els anys en un icona la cultura menorquina. Cal destacar que la darrera frase d'aquesta novelleta, «Sí senyor, no podia anar millor; mai se n'havia fet una de tant encertada. Però madona és morta.», és a dia d'avui una frase feta que s'empra en la llengua col·loquial oral en sentit figurat, per dir irònicament que una cosa que havia d'anar bé no hi ha anat tant com s'esperava.

Escriptors d'avui

En l'actualitat, la literatura a Menorca se centra en la novel·la i en la poesia. Un dels noms més destacats és Ponç Pons, poeta, narrador, crític literari i traductor d'Alaior. Pons té una àmplia producció poètica, amb gran influència dels clàssics, i de la literatura francesa, italiana i portuguesa, sobretot de Pessoa. Dels seus reculls poètics destaquen *Desert encès, Salobre, Pessoanes, Estigma* i *Nura*, entre d'altres. Un dels seus llibres més personals

Pons Ponç, illòman declarat, afirma que «Ser menorquí és ser estranger pertot / Ser menorquí és com una malaltia»

és *Dillatari*, una mescla de diari personal amb poesies i haikus integrats en el text. Ha guanyat molts premis literaris, entre els quals destaquen els Jocs Florals i el Premi Carles Riba. Ponç Pons també s'ha dedicat a literatura infantil i juvenil; aquests contes

Com veus el futur?

«Menorca és una illa petita amb pocs habitants, vinculada des del segle XVIII a la literatura catalana. Com tots els territoris del nostre país, va viure, però, un segle XIX i gran part del segle XX de plena castellanització i d'empobriment de la literatura en la nostra llengua. Tanmateix, des de la dècada dels setanta del segle passat hem vist com es generava un indubtable reflorimen de la literatura que, al llarg dels darrers vint anys, ha produït un bon grapat d'escriptors sòlids (poetes i narradors) que conformen, sens dubte, un dels períodes més fèrtils pel que fa a la creació literària. A més, es tracta d'autors que són coneguts, llegits i que tenen una clara incidència damunt la societat. Crec, idò, que vivim un moment molt bo que, sens dubte, produirà encara molts més fruits en el futur.» **Josep Maria Quintana Petrus**

«Crec que, literàriament, Menorca està vivint un gran moment de la seva història i esper que un dia els descendents dels immigrants que han vingut siguin els millors poetes/poetesses en català d'aquesta illa. Ha sorgit un públic lector i tenim joves escriptors que consolidaran el futur d'una "literatura menorquina" que s'ha d'entendre com la nostra oberta aportació a la rica i variada cultura catalana.» **Ponç Pons**

*Josep Maria Quintana Petrus, autor d'*Els Nikolaidis
i de Les revolucions perdudes

i novel·les, com *Miquelet el futbolista*, *El drac Basili*, *Memorial de Tabarca* i *Entre el cel i la terra*, han tingut un gran nombre de lectors a Menorca i a les altres illes que s'han consolidat com a lectors de la seva producció poètica d'adults. A més, ha estat traduït a diverses llengües.

Tot i que Ponç Pons és un dels noms que més sonen quan es parla de literatura menorquina, no és l'únic que s'ha d'esmentar quant a qualitat i aportació a la literatura de l'illa actualment.

Joan Pons, ferrerienc, també té una llarga producció literària, sempre en el gènere de la novel·la. El 2009 guanyà el Premi Ciutat d'Alzira amb *La casa de gel*. També cal destacar-ne es novel·les *Nàufrags* i *Barba-rossa,* totes dues amb una altíssima qualitat literària i amb un estil molt depurat i poètic. També s'ha dedicat a la literatura juvenil amb gran reconeixement gràcies a la novel·la *Remant cap al sol.*

Pau Faner, de Ciutadella, té una amplíssima producció literària que es divideix en narrativa breu, literatura juvenil i novel·la. Ha guanyat molts premis, entre els quals destaquen el Premi Josep Pla (1983), el Premi Nadal (1986) i el Premi Ramon Llull de novel·la (1988). Amb la seva darrera novel·la, *Les bodes del diable*, ha fet un gir radical en la seva carrera literària; es tracta d'una llarga i intensa novel·la d'aventures en què els protagonistes emprenen un viatge per un món violent i religiós alhora, a la recerca de l'amor i de la felicitat.

Esperança Camps és una escriptora i periodista de Ciutadella que viu al País Valencià. Amb l'escriptura explora el llenguatge literari a través de les diferents variants dialectals del català. Les seves novel·les més destacades són *Enllà de la mar* (2004), Premi Joanot Martorell 2003, i *Quan la lluna escampa els morts* (2005), Premi Ciutat d'Alzira 2004.

Maite Salord compagina l'ensenyament, la política i la literatura. Ha guanyat diversos premis de narració amb les obres *I del Somni Tot* (1998) i *Mar de Boira* (2004), entre d'altres, i ha publicat dues novel·les, *Com una nina russa* (2002) i *La Mort de l'Ànima* (2007), que va quedar finalista del Premi Sant Jordi 2006.

Josep Maria Quintana Petrus és una altra de les veus interessants que ha sorgit en els darrers anys. Es va iniciar amb assajos històrics i en l'àmbit del dret, però el 2007 va publicar *Els Nikolaidis*, una novel·la que el col·locà en el marc de la literatura menorquina del moment i que ha estat traduïda al grec. Amb la seva darrera novel·la, *Les revolucions perdudes*, segueix el camí que va iniciar amb *Els Nikolaidis.*

Menorca com a centre de l'univers literari

Menorca actualment té un gran nombre d'intel·lectuals destacats que enriqueixen la cultura menorquina, sempre en català, i que són coneguts no només en la societat illenca i balear, sinó també a Catalunya. La falta d'editorials a Menorca fa que les de Mallorca, com El Gall Editor, i les de Catalunya (majoritàriament Proa) i València (Bromera) publiquin aquests escriptors que destaquen per la seva altíssima qualitat i que exporten la cultura illenca, bastant particular, arreu. I és que Menorca, la seva cultura, la seva història i sobretot el paisatge, són sempre un tema recurrent, per no dir el tema central, de la producció literària de tots els escriptors menorquins al llarg de la història. Menorca, illa de pedres i vent, aïllada —mai més ben dit—, és la inspiració de tots ells, la seva raó d'escriure i la font de totes les històries que conten. El sentiment nacionalista, exclusivament menorquí, és el punt de partida d'aquesta literatura actual i que recull molt bé el sentiment dels menorquins, que estimen la seva terra amb gelosia i, sobretot, amb molt d'orgull. Un dels exemples més clars i àlgids és la poesia de Pons Ponç.

Ara mateix Menorca té un gran nombre d'escriptors que destaquen en la literatura catalana i que enforteixen la cultura de l'illa, a més d'enriquir-la, i són els que han posat els fonaments perquè aquesta producció literària en català, totalment centrada en Menorca, tingui de ben segur una continuïtat en el futur.

Maria Cardona Serra (Es Castell, 1986) és llicenciada en Traducció i Interpretació i en Lingüística per la Universitat Pompeu Fabra i ha cursat el Màster d'Edició de l'IDEC. Després de dedicar-se durant dos anys a l'edició, ara és agent literària a Guillermo Schavelzon Agencia Literaria. Tot i que fa sis anys que viu a Barcelona, se sent, com diu Ponç Pons, «Menorquina fins al moll emblancat dels meus ossos». Manté el bloc Escriviure: www.mariacardona.wordpress.com

COMUNICACIÓ DIGITAL
LLOCS WEB
Projecte, disseny i desenvolupament de llocs web amb o sense gestors de continguts.
· INFO
SERVEI D'HOSTATGE
Disposem de diversos plans d'allotjament de web i correu.
· INFO
CATÀLEGS EN LÍNIA
Són l'instrument idea de publicitat i de venda dels seus productes.
· INFO
BLOGS CORPORATIUS
Contenen notícies sobre l'empresa i el seus productes i són un instrument de comunicació bidireccional amb els clients.
· INFO
BOTIGUES VIRTUALS
Permeten la venda de productes a través d'internet.
· INFO
MÀRQUETING DIGITAL
Abans de començar qualsevol acció a la xarxa, cal estudiar les necessitats de màrqueting de l'empresa i els avantatges i els inconvenients de les polítiques a desenvolupar.
Podem assesorar-vos en tots aquests camps:
PRESÈNCIA A LA XARXA
APLICACIONS PER A COMERCIANTS
BOTIGUES VIRTUALS
APLICACIONS 2.0
· INFO
EDICIÓ
EDICIONS CLÀSSIQUES
EDICIONS A LA CARTA
· INFO
GS Comunicació
Gs Comunicació Màrqueting i Edició, S. L.
Passeig de Manresa, 20, ent, 2ª E-08202 Sabadell
Tel. 937 120 699 Fax 937 120 579
info@gscomunicacio.com www.gscomunicacio.com